

Identitet, historie og kultur

Rapport for projekt om inkludering af børn og unge med indvandrerbaggrund i Den Gamle Bys formidling

Af Christin V. Clausen, Projektleder og tilknyttet Undervisningsafdelingen i Den Gamle By

Hvad sker der, når man tager udgangspunkt i den historie, gæsten har og ikke den historie museet har gjort alt for at ville fortælle? Og hvad sker der, når den gæst har en historie med rødder meget langt fra Danmark?

Projektets formål

Dette projekt tager udgangspunkt i to ønsker: Ønsket om at lave noget for unge med rødder i en ikke-vestligkultur. Deraf kommer ønsket om at tage udgangspunkt i egen historiske baggrund for at bygge bro mellem de unges nutid og deres egen fortid og/eller deres families fortid i et land og kultur langt herfra.

Baggrund for projektet

Den Gamle By har altid været et meget bredt defineret museum. Tankerne omkring det fremlagde museets direktør: Thomas Bloch Ravn på Kulturarvstyrelsens museumsmøde den 20/4 2009 med titlen "Fremtidens Museum". Med det udgangspunkt ligger det for det første lige for at række hånden ud og invitere indvandrere og deres efterkommere ind for at sætte deres historie i spil. For det andet ligger det også lige for at benytte sig af en mere sanselig ramme for mødet.

Projektet er placeret i afdelingen for Levende Museum og Undervisningsafdelingen i Den Gamle By. Her er udgangspunktet for formidling æstetiske lærerprocesser og brug af drama, både som formidlingsform og pædagogisk redskab, og med fokus på det sanselige. De to afdelinger har tre nøglemedarbejdere: leder i undervisningsafdelingen Marianne Bager og leder af Levende Museum Henning Lindberg, begge tidligere folkeskolelærere gennem mange år og med en diplomuddannelse i

drama, samt projektlederen på dette projekt cand. mag. i dramaturgi Christin Vesterager Clausen.

Teori og metode

Hele ideen med dette projekt er sprunget ud af en praksis og en fornemmelse af, at her var noget, som det ville være relevant at prøve af på målgruppen. Ikke desto mindre giver det god mening at se på den teori, der er arbejdet ud fra. Der er to parametre, forløbene er blevet styret efter: Et ønske om at tale til sanserne og at holde fokus på individet.

For at tale til sanserne er forløbene blevet struktureret som en æstetisk læreproces med en oplevelse, et element, som påvirker deltageren følelsesmæssigt, og en refleksion. Dog ikke altid i den rækkefølge, men i alle forløb i prøveperioden indgik de tre elementer: Refleksion, oplevelse og følelse.

For at holde fokus på individet har forløbene taget udgangspunkt enten i det komparative: Hvordan ser der ud hjemme hos dig? Det erindrende: Hvor er du fra eller hvordan var det i din barndom? Og i den enkeltes begrænsninger, som for eksempel manglende sproglige forudsætning.

Tanken er, at ved således at tage udgangspunkt i individet og koble dets egen historiefortælling til en større fortælling – gennem en æstetisk oplevelse – derved oplever det sig som en del af historien.

Projektets forløb

Projektet begyndte i februar 2011 med at projektlederen tog rundt til relevante museer og hørte om og så projekter med målgruppen. I denne periode blev der også etableret kontakt til nøglepersoner i forskellige allerede etablerede tilbud for målgruppen i og omkring Århus. I første omgang blev der taget kontakt til klubber, men det blev udvidet til lektiecafeer, da muligheden viste sig.

I foråret blev der eksperimenteret og prøvet forskellige forløb af med forskellige grupper. Hvert forløb blev aftalt og afholdt i samarbejde med nøglepersoner fra de enkelte grupper. Der blev prøvet forskellige temaer af, som blev valgt ud fra sammensætningen i grupperne. Temaerne var: Genstande der fortæller historie, mode og hvilke regler der er for klædedragten både i historien og i forskellige kulturer samt mad og madkultur.

Der var elementer, der gik igen, som for eksempel spørgsmålet om, hvor deltagerne var fra – med en efterfølgende diskussion af, hvor man følte, man hørte til, og om det var der, hvor man var født, ens forældre var født, eller der hvor man boede. Hermed blev udgangspunktet defineret i den enkelte.

I sidste ende viste det sig at det tema, der havde bredest appel og som indeholdt de bedste oplevelser var mad og madkultur. Derfor blev der i efteråret arbejdet videre i den retning.

I løbet af forårets afprøvninger var der et element, som havde stor værdi, men som der ikke blev arbejdet videre med: Det var den overvældende effekt, det havde at gruppen først fik besøg af projektlederen fra Den Gamle By, som derefter også tog imod gruppen under besøget på museet. Hver gang der havde været et sådan forbesøg, reagerede gruppen meget positivt. De følte sig overordentlig velkomne og at de "hørte" til på museet.

Målgruppen

Projektets primære målgruppe var som sagt unge med rødder i en anden kultur. Men det viste sig i løbet af foråret, da der blandt andet blev afholdt et forløb for en hel lektiecafe med forældre, at når man talte om de unges egen historie, så var der meget at hente ved at invitere forældrene med.

Forældrene var og er jo kilden til den unges viden om egen kulturelle og historiske baggrund mens i skolen og samfundet generelt har Danmark og dansk historie som den naturlige referenceramme. Det virkede derfor naturligt at invitere forældregenerationen med og skabe et rum, hvor deres barndomshistorie kom på banen.

Moderen, der var god til at spille "Terre"

De første erfaringer med, hvad det betyder at have forældrene med, kommer fra et besøg fra Viby Lektiecafe, hvor der kom 42 personer. Heraf var der 10 forældre og 6 lektiehjælpere. Resten var børn/unge mellem 11 og 15. Der er to situationer fra den dag, som peger på potentialet i at inddrage forældrene.

Den første hændelse opstod, da deltagerne skulle vælge en genstand, der mindede dem om noget fra deres barndom/hjemland. En mor valgte lynhurtigt et spil Terre. Hun viste os andre, hvordan

man spillede – og var helt vildt god. Hendes datter kiggede undrende – det havde hun aldrig set. Lidt senere på dagen blev moderen opfordret til at vise det. Datteren så på igen. Det gjorde hun hver gang, moderen viste sin kunnen, og hver gang rykkede pigen lidt tættere på. Normalt blev hun brugt som tolk og var på mange måder den i familien, som udadtil kunne noget. Den dag var det moderen, der gang på gang blev bedt om at vise noget, hun kunne.

Ved det samme besøg var der en far, der begyndte at fortælle om dengang, han var barn, hvor de skrev med uld, der var viklet hårdt og derpå brændt. Det blev han mindet om, da hans børn prøvede at skrive med pen og blæk.

Disse to historie beskriver noget af det, der skete når en forælder blev ansporet til at fortælle om sin egen historie. I det første tilfælde blev pigen stolt af moderen, som kunne noget, andre ikke kunne, hvor det plejede at være omvendt således at moderens sociale kapital var lille og hun kunne mindre end andre. I det andet tilfælde er det denne lille hverdagshistorie, om skrivning og skriveredskaber som for drengen blev en lille åbning til det land og den kultur, som han kun kendte lidt til.

De to hændelser kommer som sagt fra det første forløb, hvor forældrene blev inviteret med. I løbet af efteråret blev denne del forfinet, så der for hvert nyt forløb og ny gruppe blev søgt at skabe et rum, hvor forældrene fik plads til at fortælle. Og hver gang kom der historier frem, som var nye for børnene.

Ved at have den enkelte deltagers egen historie i centrum har deltagerne følt sig velkomne. Som klublederen, der var på besøg med en gruppe somaliske mødre og døtre, udtrykker det: *"Jeg fik en fornemmelse af at de følte sig "hørt", ved at de også skulle fortælle om, hvordan det var i deres hjemland"*

Det skal ikke forstås på den måde at den danske historie er blevet glemt, snarere sådan, at de to er blevet trukket op og sat i forhold til hinanden. Som læreren for den klasse¹, der i efteråret var hernede skriver: *"Mange af eleverne havde især bidt mærke i, at religionen fyldte meget før i tiden her i Danmark. Der kunne de se noget, de genkender fra deres egen hverdag i dag og fra de lande, som de kommer fra. Det har jeg så som lærer taget udgangspunkt i, fordi eleverne her er på klar hjemmebane."*

Deres egen historie og kultur blev med andre ord tydelig i kraft af, at den blev stillet op mod en dansk historie. På den måde blev refleksionerne over dansk historie ofte ført op til Danmark i nutiden og tilbage til hjemlandet/ forældrenes barndomsland. Der blev med andre ord bygget bro mellem de to verdner og kulturer, som er henholdsvis deres fortid og deres nutid.

Forløbene i praksis

Som beskrevet blev forløbene i foråret brugt til at afprøve både temaer og indhold af i forskellige retninger. Fra forsommeren og frem har temaet været mad og madkultur, og forældrenes barndomserindringer har været en del af det. I løbet af efteråret har det i højere grad været

Mor og datter ved støbejernskomfuret

¹ Klassen kommer fra Søndervangsskolen, som er en heldagsskole, hvor 80% af børnene har en anden etnisk baggrund end dansk.

delelementer, der er blevet prøvet af for hver gang.

Strukturen i forløbene blev

1. Velkommen til og introduktion til Den Gamle By og dagens program
2. En øvelse/opgave eller lignende der havde til formål at sætte deres egen historie i spil. Det kunne ske gennem spørgsmålet "Hvor er du fra?" (se bilag 1) Eller gennem en samtale om, hvordan der ser ud, hvor forløbet foregår: Et 1864 klasselokale eller et historisk køkken og det tilsvarende rum fra deres nutid
3. En oplevelsesdel, hvor gruppen har været delt i hold, hvis opgaver har vekslet mellem
  - a. En praksisdel, som indeholder fremstilling af mad på støbejernskomfuret – det har typisk været pandekager med æblekompot.
  - b. Oplæg til samtale ude i et Levende Museumsinteriør. Det har enten været styret af en lærer, en aktør i Levende museum eller gennem et opgaveark styret af en forælder eller lærer (se bilag 2). Disse opgaveark er bygget op i tre niveauer. Først en konkret handling, noget de skal hente, dernæst spørgsmål til noget i rummet, og til sidst et oplæg til samtale om noget, hvor deres egen historie bliver sammenstillet med et tema, der er givet af rummet og de personer, der bor der.
4. Refleksion og opsamling, hvor maden spises og der tales om maden og kulturbærende elementer omkring maden samt de oplevelser deltagerne havde rundt i museet.

Dette forløb ligger ikke som et færdigt forløb til salg, for selvom strukturen nu er gennemafprøvet, så var der for hver gang så store ændringer og hensyn at tage for den enkelte gruppe, at det ikke er så simpelt at regne tidsforbrug og dermed pris ud. Forløbet vil kunne tages frem hvis en gruppe; lektiecafe, klub eller klasse efterspørger det, og så vil der relativt let kunne skræddersys et tilbud til dem

Sprogskoleforløb

Der er dog kommet en "hyldevare" ud af projektet: der er tale om et forløb for sprogskoler. De er mere ligetil at definere som gruppe og sprogskolernes størrelse og sammensætning varierer ikke i særlig meget, idet de kører efter retningslinjer der er bestemt fra statslig side. Forløbet til dem er struktureret som det ovenfor beskrevet, men med et ekstra element i form af regulær sprogtræning og sprogøvelser. (se bilag 3)

Sprogskolerne er delt i tre niveauer, alt efter elevens forudgående uddannelse, det betyder at refleksionerne varierer meget fra hold til hold, men også her var der nogen som på holdet fik et andet værd af eksempelvis at kunne håndtere et komfur. For eksempel da en Afgansk mor til fem, på ingen tid fik lavet Børek til os alle. Da vi spiste maden skulle alle smage det hele: rugbrød, pandekager, børek og på forunderligvis dukkede der tørrede frugter, papadam og lidt andet op af taskerne, som også blev en del af måltidet. Samtalen gik på maden og hvordan den var lavet, hvor den stammede fra og om den smagte eller ej – blandt andet, om de havde lært at spise rugbrød.

Med dette tilbud til sprogskoler rammer vi en gruppe, som tidligere blev tilbudt en almindelig rundvisning.

Endags seminar for formidlere på andre museer

Som en del af projektet var der lagt op til at Den Gamle By skulle afholde et seminar om de tre marginaliserede grupper, som Den Gamle By har særlige tilbud til. Det drejer sig om: Erindringsformidling for ældre ramt af demens, formidling til psykisk handicappede børn og unge samt formidling til unge med indvandrerbaggrund. Seminaret blev afholdt for formidlere og de formidlingsansvarlige fra museer i hele landet.

Indholdet på seminaret var først et oplæg om den fælles teori, der ligger bag formidlingen til de tre ellers meget forskellige målgrupper. Derpå en gennemgang af de forskellige forløb med fokus på hvordan teorien bliver brugt i praksis. (se bilag 4 og 5)

Responsen fra deltagerne har været overordentlig positiv. Her er et par af reaktionerne:

"Tak for en fremragende kursusdag. I bilen hjem talte Elisabeth og jeg om, at det var et af de mest inspirerende kurser vi havde været til i årevis. Jeg tror at en af grundene var, at det var dejligt konkret – og at vi fik lov til at være i de skønne rum rundt omkring i byen. Det var også dejligt at blive præsenteret for noget overraskende – meget af det I fortalte – og især hvordan arrangementerne blev modtaget af "brugerne" – var nyt for os. "

"Tak for en utroligt spændende og hyggelig dag i torsdags. Mht. respons, så er jeg lidt splittet, fordi jeg et eller andet sted havde håbet, at vi skulle melde os på forskellige hold og dykke lidt dybere i de tre temaer. – Men så havde jeg på den anden side ikke fået al den spændende information om hhv. demente og handicappede."

Sprogskolehold i køkkenet

Konklusion og projektets fremtid

I løbet af projektperioden har der været mange enkelt personer fra målgruppen igennem. Tilbagemeldingerne fra dem har generelt været meget positive og deltagerne havde alle haft en god oplevelse med at besøge museet. Ser man på projektet i fremtiden, så har vi fået et konkret tilbud målrettet til sprogskoler og afdelingen har fået erfaringer med formidling til målgruppen. En erfaring der betyder at der kan arbejdes videre med en målrettet formidling til og inklusion af en målgruppe, som ellers ikke bruger Den Gamle By eller museer generelt i særlig høj grad.

Litteraturliste

Bolton, Gavin: *Insikt gjennom drama*

Oversat Isak Rogde, Dreyer, Drammen 1981, original 1979

Illeris, Helene: *Performative positioner i kunstpædagogik*

Jensen, Bernard Eric: *Historie – livsverden og fag*

Gyldendal, København, 2006

Nielsen, Anne Maj og Fink-Jensen, Kirsten (redaktion): *Æstetiske læreprocesser: i teori og praksis*

Billesø & Baltzer, Værløse, 2009

Bilag

1. Oplægsark. Brugt som indledning til forløb enten i Den Gamle By eller ude i klubben/ lektiecafeen. Ved nogen forløb var det kun første del der blev brugt.
2. Et eksempel på en af de opgaveark, der er blevet udleveret til forløbet hernede. Disse blev ændret for hver gruppe.
3. Aktørvejledning til sprogskoleforløb
4. Power Point brugt til endagsseminaret "Museum for alle"
5. Referat fra endagsseminaret "Museum for alle"

Hvad er din historie?

Der er ikke rigtige eller forkerte svar på spørgsmålene herunder. Du skal bare svare det, der falder dig ind først.

1. Hvor kommer du fra?
2. Hvor kommer din familie fra?
3. Hvilke steder kommer din slægt fra?
4. Hvilket af de steder er vigtigst/ mest betydningsfuldt for dig?

Hvor er din historie hjemme hos dig?

- A. Hvis du skulle flytte, hvad ville du så gerne have med til det nye sted, som kunne minde dig om, hvor du kommer fra?
- B. Tænk på køkkenet. Er der noget i køkkenet, som du ved jeres familie bruger særlig meget eller på en anden måde end andre, du kender? Er der en genstand i køkkenet som har en særlig historie i jeres familie?
- C. Tænk på stuen. Beskriv jeres stue med få ord, er der mange ting, få ting, hvilke ting fylder i stuen – noget der er stort, farverigt, larmer eller meget af.
- D. Tænk på soveværelset/ dit eget værelse. Hvad var det første du tænkte på? Hvilken genstand derinde, mener du, er den ældste.

Nu skal du til at finde ting frem. Ting du gerne vil, må og kan tage med på udflugten til Den Gamle By. Medbring 1-3 genstande.

- I. Du skal forsøge at finde en genstand fra hvert af de tre rum: Køkken, stue, soveværelse/værelse og evt. den genstand du tænkte på i spørgsmål A.
- II. Kig på de svar du har skrevet ned ovenfor, men hvis der er en ting, der virker mere oplagt, når du står i rummet, så er det også OK.
- III. Hvis der er en bestemt genstand, du gerne vil have med, som du ikke kan få med fordi den er for stor, sidder fast eller andet, kan du tegne et billede af den eller fotografere den

Købmandsgårdens køkken

Gå ud på gaden og drej til venstre, forenden af Vestergade drejer I til højre og følger åen forbi vandmøllen. Købmandsgården ligger på højre hånd lige efter Lille Torv. I skal gå ind i køkkenet, gå forbi butikken og ind af porten. Køkkenet ligger på højre hånd lige efter portrummet.

Opgave:

I skal hente mælk og smør, som vi skal bruge til at lave pandekager af

Spørgsmål:

1. Tror I tjenestepigen har et godt job i forhold til standarderne for 1864
2. Hvad for noget mad tror I der bliver lavet mest af i et køkken på den tid?
3. Hvor spiser tjenestepigen sin mad?

Oplæg til samtale

(I kan spørge tjenestepigerne om genstande og andet)

Er der ting i køkkenet der minder om jeres eget køkken?

Hvordan i forhold til i forældrenes barndomshjem, er der andre ligheder med dette køkken? (Hvis holdet ikke har forældre med, kan I tale om hvad I har hørt og hvad I tror, når I kommer hjem er det jeres opgave at spørge dem)

Hvordan spiser I derhjemme? Er det anderledes end her og er det anderledes i forældrenes barndomshjem?

Nu skal I have mælk og smør med tilbage til asylet. Det er Købmanden der har sagt at de godt kan undvære lidt til asylet, men I skal selvfølgelig nok komme tilbage med krukke og kander.

Lær dansk mellem potter og pander

Mål

At give sprogskolerelever på de tre niveauer et tilbud, som passer til deres danskundskaber og som tager højde for deres uddannelsesmæssige og kulturelle baggrund. Det vil sige at der formidles på et danskniveau, som de forstår og hvor de selv sætter ord på, hvad de gør, ting de ser og så videre. Det er en vigtig del at de selv er med til at gøre; lave maden, tænde op, finde ting de skal bruge, og derpå at de opmuntres til at italesætte de handlinger de gør, hvilke associationer de får til hjemland eller nuværende situation

For danskundervisning 1 og 2 er det relevant at ligge op til refleksioner over hjemlandets traditioner og skikke og relatere det til danske skikke.

På alle tre niveauer reflekteres over hvilke spor historiske og kulturelle spor der er at finde i de danske traditioner, hvor køkken og madlavning er omdrejningspunktet.

Struktur og tidsplan

0:00	Velkomst
0:05	Kort afstikker ned i byen
0:15	Rundt om bordet
0:30	Maden påbegyndes, der tændes op og hentes brænde
0:45	Halvdelen går i Købmandsgården eller Møntmestergårdens køkken, den anden halvdel fortsætter med maden og har evt. en sprogøvelse.
1:00	Holdene bytter
1:20	Maden laves færdig, der dækkes bord, oprydning påbegyndes.
1:30	Vi spiser sammen. Refleksioner over maden, det at spise sammen, lys mm.
1:50	Oprydning
2:00	Farvel

Forberedelse

Find ingredienser til pandekager og æblekompot. Gør klar i køkkenet: Dæk bord med de ting der skal bruges i forløbet, både alle de ingredienser der er til æblekompot og pandekager og de ting der skal bruges til at lave det; piskeris, skål, pande osv. Derudover rugbrød, fedt og salt.

Indhold

Aktøren mødes med holdet ved indgangen. Byder velkommen og fortæller kort og i et simpelt sprog om Den Gamle By og lidt om forløbet.

Der gøres en afstikker ned til vandet, hvor aktøren udpeger vejen til Købmandsgården eller Møntmestergården for læreren og hvor der fortælles om madens vej fra land til by i 1800 tallet.

Tilbage i Renæssancegårdens køkken placeres alle omkring bordet, som er dækket med de ingredienser, der skal bruges efterfølgende. Vi går bordet rundt, hvor hver i sær fortæller, navn og hvor de kommer fra, samt angiver navnet på mindst en af tingene på bordet. Efterfølgende samtale om hvad man kan lave af de ingredienser der er på bordet. På danskundervisning niveau 1 og 2 kan man foreslå og presse lidt på for at et par stykker af dem laver noget brød fra deres hjemland. Herefter går vi i gang med at lave pandekager og æblekompot. Del dem op i grupper på 3-5. Hvis der er så mange at der bliver nødt til at være 4 grupper kan der laves to portioner pandekagedej.

- Gruppe 1: Laver pandekagedej. Du giver opskriften og de finder selv tingene på bordet. Spørg dem undervejs til hvad det hedder det de gør: "slår æg ud", "pisker dej" osv.
- Gruppe 2: Henter brænde og tænder op. De henter brænde i portrummet ved Renæssancegården eller ved tobakshandleren. Spørg undervejs til de ting de gør og hvad det hedder.
- Gruppe 3: Koger æblekompot: Sætter sig ved bordet, finder ingredienserne og skræller og deler æbler op. Æblebådene skal over komfuret, først smeltes en lille klat smør, herpå lægges æblebådene i. Når det koger, flyttes gryden til det svage blus, så det kraftige kan bruges til pandekager.

Som ekstra opgave til det hurtigste hold skal der laves kaffe.

Når der er tændt op i komfuret bliver gruppe 2 og enten det ene hold af gruppe 1 eller halvdelen af gruppe 3 sendt til Købmandsgården med læreren. Her skal de høre til hvad hun laver af mad og de må gerne spørge hende om klædedragt og andet de finder interessant i køkkenet. Vær omhyggelig med at aftale, hvornår de skal være tilbage.

Mens den ene halvdel er på tur samtales der med den anden halvdel om maden, som samtidig skal laves færdig. Hvis der er tid begynder de på

oprydning og rengøring. Med niveau 2 og 3 kan man lave en sprogtræningsøvelse, hvor de får et ord udleveret og skal finde tingen. På niveau 1 er der her rum for at høre indtil hvilke elementer i køkkenet de kender fra deres hjemlande; ilden, nogen redskaberne osv.

Når det første hold kommer tilbage sendes resten af kursisterne af sted med samme besked. Herpå laves maden færdig, pandekagerne rulles med kompotten, bordet dækkes og det første hold laver sprogøvelsen, hvis der er tid.

Når de sidste kommer tilbage bliver alle bænket rundt om bordet, pandekager og evt. andet præsenteres og sendes rundt, der serveres kaffe. Herefter præsenteres rugbrød og fedt, det bydes rundt. Samtal om mad og madkultur, danske traditioner om bordet, deres historisk ophav versus deres traditioner og de danske traditioner de har oplevet/ undrer sig over.

Når alle har spist ryddes op. Brug opvaskemaskinen nedenunder, bed dem bære ned, sætte i og vaske det op der ikke kan gå i opvaskemaskinen.

Farvel og tak for i dag...

Museum for alle

Formidling til gruppe med særlige behov og/eller forudsætninger

Fælles tankegang for formidlingen til de tre målgrupper

Sanselighed

- Æstetiske lærerprocesser
- Det taktile

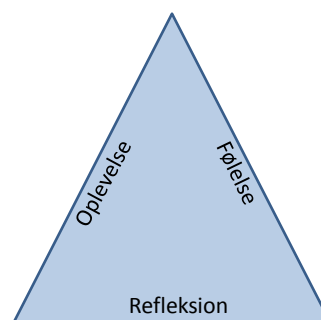
Individet

- At tage udgangspunkt i den besøgende og ikke museet
- Historiebevidsthed

Sanselighed

Æstetiske lærerprocesser

- Baseret på en oplevelse/aktivitet
- At skabe et flow – en følelse
- Samle op og reflektere

- Ny erfaring
  - ➔ ny viden
  - ➔ nyt udgangspunkt

Sanselighed

Det taktile

- Prøve og røre
  - Klædedragt
  - Handlinger
- Spise og lugte
  - Mad
  - Alt det andet...

Individet

- Med udgangspunkt i den besøgende
  - Komparativ
    - *Hvordan ser der ud hjemme hos dig*
  - Erindrende
    - *Hvordan så der ud i dit barndomshjem*
  - Begrænsninger
    - *Hvordan omgår jeg den besøgendes manglende fysik, sprogekundskaber, social forståelse, lave abstraktions niveau osv.*
- Historiebevidsthed
  - Historieskabt >< historieskabende

Bernard Eric Jensen: Historie - Livsverden og fag

Referat fra seminar "Museum for alle" afholdt den 4/11 2011

Velkomst ved direktør for Den Gamle By, Thomas Bloch Ravn, hvor han tog udgangspunkt i målsætningen om at være museum for alle og hvordan museets formidlingstiltag for dagens tre målgrupper udspringer af praksis. Og hvordan vi i flere tilfælde har oplevet, at en praksis vi har haft overfor almindelige gæster har fungeret godt også på en marginaliseret gruppe og det er de erfaringer projekterne bygger videre på.

Herefter blev Den Gamle Bys erfaringer med de tre grene af formidling til marginaliserede grupper fremlagt. Først med et fælles oplæg om den teoretiske baggrund for formidlingen til de tre grupper. Teoretisk set stå formidlingen på to ben: brugen af sanselighed og fokus på individet.

For at få sanseligheden i spil bruger vi museet rummelighed og muligheder for at smage, lugte og røre ved ting. Det kan være ved at lave og/eller spise mad. Sidde i møblerne, holde genstande i hånden eller få en dragt på. Det bliver struktureret i en æstetisklæreproces, med en tilrettelagt æstetiskoplevelse, refleksion og faglige input.

Det andet ben hvor der fokuseres på individet er tanken om at sætte brugen i centrum for formidling: Hvad er deres historie, hvad er deres erindring, hvad er deres kunnen?

Se evt. PowerPoint præsentationen for stikord til dette oplæg.

Herefter var der oplæg og eksempler på forløb i praksis i tre af de museumsinteriør forløbene foregår i, vi brugte henholdsvis: Havbogadehjemmet, Skomagerhuset og køkkenet i Renæssancegården. Deltagerne var opdelt i tre mindre grupper, der cirkulerede rundt mellem de tre interiør. Fokus ude i husene var på hvordan forløbene foregik i praksis. Herpå følger oplægget til og referatet fra de tre grupper.

1. Unge med en interkulturel baggrund, ved Christin V. Clausen

Hvor du fra? Hvad sker der, når man som udgangspunkt lader ens deltagere reflektere over deres egen historiske baggrund? Erfaringer med, hvordan det spørgsmål kædet sammen med aktiviteter i et historisk køkken kan bidrage til læring for grupper, der har rødder i en anden kultur.

2. Psykisk handicappede børn og unge, ved Anki van Dassen

Hvordan kan museerne gøre historien tilgængelig for udviklingshæmmede børn og unge? Er der grænser for, hvem man kan lave kvalificerede tilbud for? Og giver det mening? Refleksioner over metode, indhold og praktiske forløb.

3. Ældre ramt af demens, ved Henning Lindberg

Hvad husker du? Hvordan kan man bruge de historiske interiører i et museum til at få ældre ramt af demens til at genkalde sig erindringer fra deres liv? Beskrivelse af forløbenes praksis, hvordan forløbene bliver brugt i undervisning af SOSU elever og i forskning på området.

Ad 1. Unge med en interkulturel baggrund, ved Christin V. Clausen

Begyndte med en øvelse med "Hvo er du fra" for at vise hvordan forløbene starter med at definere at det handler om deres historie. I den æstetiske trekant, starter forløbet med en lille refleksion, som går over i en oplevelse – at hente ting, med indlagte komparative refleksioner (Hvordan ser der ud her i forhold til Danmark i nutiden og forældrenes barndomshjemland?), lave maden og hente flere ting, dvs. er i gang med en fysisk aktivitet hele tiden.

Der blev snakket om fælder eksempelvis: hvordan undgår man, at DK bare virker bedre end deres land. Bl.a. ved at fokusere på deres forældres barndomshistorie – vi sammenligner ikke de to landes kultur i nutid, men i fortiden. Hvordan får man alle med? Del og hersk, sæt den mor der ikke rigtig vil noget i en mindre gruppe og giv dem meget konkrete opgaver (som at hente ting) spørg konkret, ikke hvordan fejrer i bryllupper i jeres hjemland, men hvordan var dit bryllup.

Forslag om at søge penge til at invitere konkrete navngivne grupper ned på museet, så de får mulighed for at betale, hvad det rent faktisk koster og vi får mulighed for at tilbyde det.

Ad 2 Psykisk handicappede børn og unge, ved Anki van Dassen

Praksis i Skomagerhjemmet: Interiøret giver særlige muligheder for formidling gennem tydelige referencer til familien, liv, død, søvn, arbejde, varme, kulde, sygdom og overtro. Alle er velkendte elementer, blot om sat til 1864. Der blev givet 2 eksempler på, hvordan de æstetiske læreprocesser i kombination med specialpædagogik kan gøre den abstrakte historie konkret og tilgængelig for handicappede: Det ene forløbseksempel er *komparativt* og bygges op som et møde mellem fortid og nutid. Børnene i eget 2011-tøj bliver mødt af Skomagermadammen. De hjælper med praktiske gøremål i hjemmet og rundt i byen. Gennem arbejde, sansning og samtaler bevidstgøres børnene om både deres egen nutid og Madammens samtid. Hendes anderledes tid, verden og gøremål virker som en igangsætter for dialog og refleksion. Det andet forløbseksempel er *inkludivt*. Børnene er i historisk dragt, de får et nyt navn og identitet som skomagerens barn. Børnene bliver inkluderet i historien og er selv med til at skabe historie gennem sansning, rollespil og arbejde i et enkelt kronologisk gennemspillet forløb.

Hvad der kan gøres for at hjælpe børnene til abstraktionssskift: Genstande, lys, mørke, dragt, dufte, aktiviteter, stemninger... Et vellykket forløb har en enkel struktur med en tydelig formidling. Der er ingen løsthængende elementer, alt "peger" på noget. Dialog om brug af dragter, pædagogiske

overvejelser, forløbenes opbygning og indhold – og hvordan man kan lave lignende forløb med færre midler/rekvisitter på mindre museer.

Ad 3 Ældre ramt af demens, ved Henning Lindberg

I grupper af 6 personer blev Havbogadehjemmet og erindringshusets lejlighed i Sønderbrogade 3 fremvist.

I Havbogadehjemmet fik gruppen viden om de tanker og den teori, der ligger bag arbejdet, som er pågået siden 2005. Ligeledes fik gruppen mulighed for at møde en aktør, som normalt arbejder med disse ældregrupper.

Herefter gik turen til Sønderbrogade 3. Her blev baggrunden for erindringshuset gennemgået og de forskellige rum blev set. Gruppen fik præsenteret argumentationen for at Den Gamle By arbejder med ældre ramt af demens. Ligeledes blev der berørt hvilke fremtidsperspektiver Den Gamle By har med erindringshuset.

Efter besøget var der mulighed for at stille spørgsmål.

Workshop og opsamling

Over frokost lavede vi en workshop, hvor deltagerne blev delt op i grupper af 3-4, som skulle følge en bestemt rute på museet og have en dialog ud fra følgende oplæg:

1. Tag en runde og fortæl, hvorfor og hvordan dagen i dag er interessant for dig/ dit museum
2. Tag en runde, hvor hver især fortæller om formidlingstiltag på jeres eget museum – vælg gerne det der er mest relevant i forhold til dagens tema.
3. Har dagen i dag givet dig nye ideer, og hvordan kan du overføre dagens input til dit museum/ dit arbejde.

Opsamlingen på oplæget foregik i museets historiske køkken, med ild komfuret og lys i petroleumslampen – herved tilføjede vi det sanselige element i praksis, som vi havde talt om hele dagen.

Under opsamlingen kom der følgende frem – ting som deltagerne havde taget til sig i løbet af dagen:

Generelt: Tilfredshed over at kurset havde været bundet op, så vi hele tiden hørte om og så/sansede praksis i forening med teoretiske refleksioner. Hvorved vores valg af metode blev sat i sammenhæng med hvordan vi så levede op til teorierne i praksis og hvad vi derpå oplevede at eleven, den ældre, indvandrereren havde fået ud af det. En bemærkede, at det var rart, at vi også havde nævnt nogen af de fælder vi var røget i, og ideer til at manøvrere udenom – eksempelvis "Vores land er bare meget bedre udviklet end jeres

land fælden" eller åbne spørgsmål til den demente, ikke "hvor gik du i skole", men "Nå gik du i skole"

Gode ideer til håndtering af grupper, der skal have en sanselig oplevelse:

Finde aktiviteter, som man kan sætte dem til. Del op i mindre grupper, så en der ellers har sat sig udenfor kan "tvinges" til at deltage, fordi hendes/hans hjælp er nødvendig. At tage udgangspunkt i hvad det er man gerne vil have eleven til at gøre/lære og ikke I, hvad det er man gerne vil fortælle. At de i forløbene var en indbygget rummelighed og indbyggede muligheder for at gå den vej, som gruppen slog ind på. Eksempelvis inddragelse af en "fotograf" i forløbet, hvis et barn ikke ville have dragt på.

Forslag til vores praksis: At tænke i en form for finale, så eleverne kan vise det de har lært frem for forældre, søskende eller i yderste konsekvens alle museets gæster. At dette sociale engagement som disse projekter er båret af også afspejler sig i organisationen.

Finansiering: Akilleshælen! Der kom ideer frem om at man kunne søge i mindre portioner, så det eksempelvis var den enkelte lektiecafe, plejehjemmet, klubben osv., som fik en bevilling der gjorde at de rent faktisk blev i stand til at betale de reelle omkostninger ved at lave et forløb. Et gentaget ønske om at "Formidling" blev stillet som et krav i museumsloven

Efter opsamlingen blev der serveret kaffe af "husmoderen" (Marianne) fra komfuret. Dette var, udover at det gav en hyggelig og uformel opsamling, også med til at afrunde dagen æstetisk.